

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

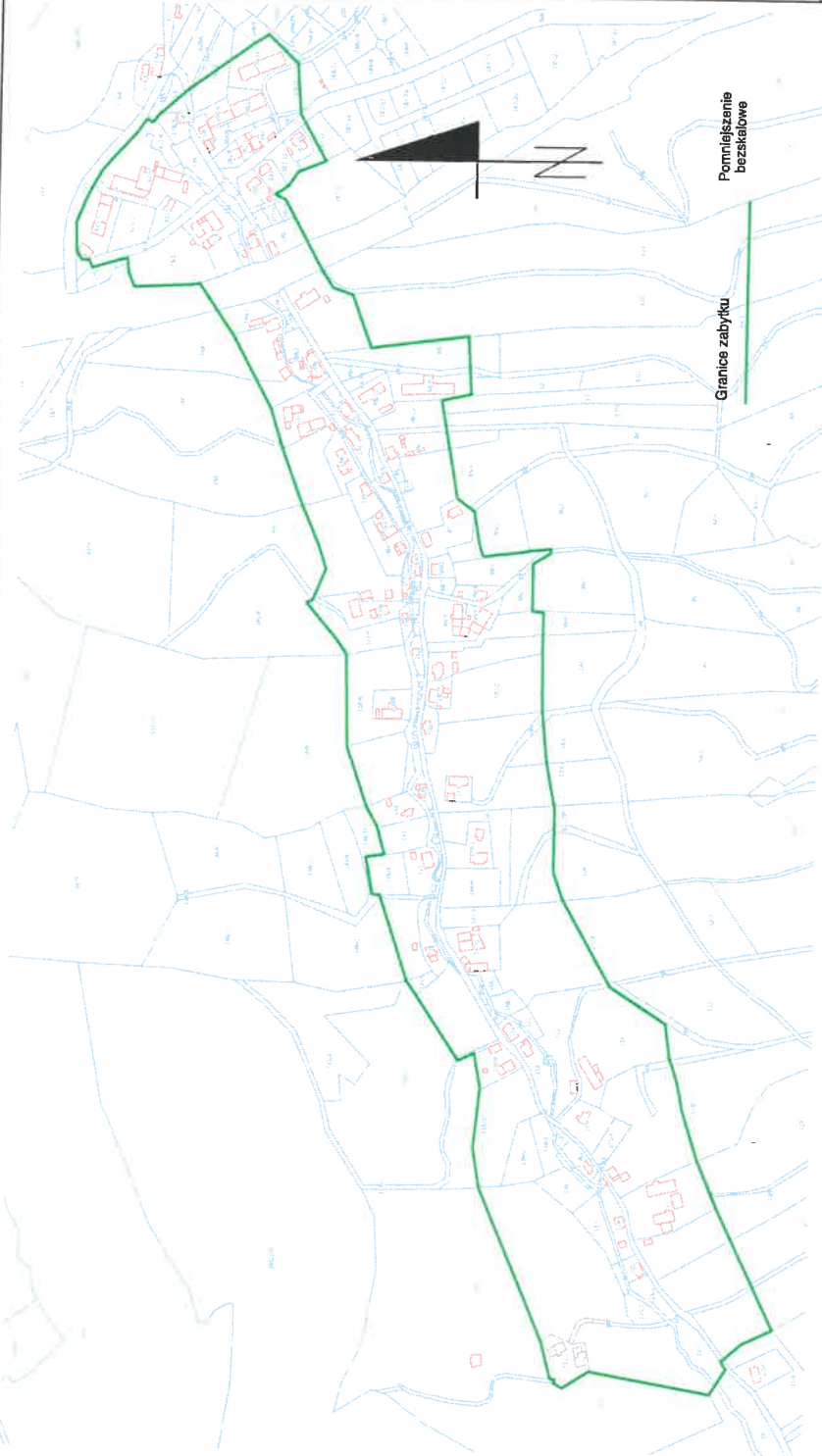
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI GRZMIĄCA

2. Czas powstania

XIV w.

GRZMIĄCA

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **WAŁBRZYSKI**

gmina: **GŁUSZYCA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 41' 48.777" N 16° 20' 41.996" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

LETNISKOWE

8. Stan zachowania

3

NAZWY: Donnerau, Grzmoty

HISTORIA: Wieś powstała najprawdopodobniej pod koniec XIII w. jako własność zamku Rogowiec. W 1368 roku wraz z księstwem świdnickim przeszła w drodze dziedziczenia do Czech. Około 1425 roku wieś została zniszczona w trakcie wojen husyckich, w 1497 roku nadal była opisywana jako opuszczona. Prawdopodobnie w pierwszej połowie XVI w. została zasiedlona przez napływających górników. Około 1558 r. w Grzmiącej zbudowano kościół ewangelicki. W XVII w. wieś znacznie się wyludniła - w 1636 r. zamieszkałych było tylko 18 domów, a ze 124 krów pozostało tylko 8 i tylko 2 z 26 koni. W 1654 r. kościół został przekazany katolikom. Wraz z rozwojem tkactwa chatupniczego, wieś ponownie została zasiedlona. Ludność utrzymywała się głównie z rolnictwa, tkactwa domowego i sadownictwa. Na rok 1840 stwierdzono 668 mieszkańców i 46 warsztatów ręcznych, a także kopalnie węgla kamiennego, wydobyte było jednak nieopłacalne i szybko je porzucono. W połowie XIX w. wybudowano hutę żelaza „Anna-Hütte”, która działała do 1914 r. Dalszy rozwój gospodarczy był możliwy dzięki połączeniu z linią kolejową. W 1939 r. osadę zamieszkiwało 947 osób. Po 1945 r. na terenie układu ruralistycznego pojawiła się nieliczna nowa zabudowa; większość zabudowy stanową budynku mieszkalne, gospodarcze i letniskowe z XIX i pocz. XX w. budowane w tradycyjnej technologii murowanej oraz częściowo drewnianej.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

7 sierpnia 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	GRZMIAĆA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	GŁUSZYCA		
3. Powiat	WAŁBRZYSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI GRZMIAĆA		ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA	

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- a) zatracenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- b) przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- a) rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- b) zachowanie dominanty jaką są kościoły parafialny pw. Narodzenia NMP
- c) budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla architektury Sudetów
- d) prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- e) prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Bartsch J., *Unvergessene Waldenburger Heimat*, Dortmund 1969
Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 10: Góry Wałbrzyskie, Pogórze Wałbrzyskie, Pogórze Bolkowski, Wrocław 2005.

Kartografia

Messtischblatt Wüstegiersdorf (in Niederschles.) 5364 [alt. 3133], ok. 1934 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

7 sierpnia 2023 r.

Adamina
Modrzejewska

